

kváder - 1.v *matematike*: teleso so šiestimi stenami – *obdĺžnikmi*, z ktorých protiľahlé sú zhodné; steny so spoločnou hranou sú navzájom kolmé
2.typ *stavebného kameňa*, *kameňa tesaného* do pravidelného, pravouhlého, masívneho bloku; porovnaj *rustiko*, *bosa*

pozri *herma*; *kandelábrový stĺp*, *incká kultúra*

kváder bosovaný - nahrubo opracovaný *kameň*; pozri *murivo kvádrové*, *bosa*

kváder diamantový - opracovaný do *fazety*; pozri *murivo kvádrové*

kváder s vankúšovou bosou - pozri *murivo kvádrové*

kvadrant – štvrtkruh, štvrtina obvodu *kružnice*; pozri *jeruzalemská púť*; *matematika*, *geometria*

kvadrant (prístroj) - astronomický prístroj na meranie zenitových vzdialeností hviezd až do 90°; pôvodne ho navrhol *Claudius Ptolemaios* (†168/175) ako lepší druh *astrolábu*; kvadrant sa vyvinul z triquetra a používal sa v stredoveku; skladal sa z ramena s priezormi, ktoré sa otáčalo po štvrt kruhu s uhlovým delením a nastavoval sa na meranie hviezdu; často sa používal veľký kvadrant upevňovaný steny (nástenný kvadrant); iný druh kvadrantu bol azimutálny kvadrant, ktorý sa otáčal okolo zvislej osi so stupnicou na meranie azimutu, ďalším bol hodinový kvadrant na zistenie hodiny dňa podľa polohy slnka; niekoľko rôznych variácií nástroja bolo neskôr vyrobených stredovekými moslimskými astronómami

[https://de.wikipedia.org/wiki/Quadrant_\(Astronomie\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Quadrant_(Astronomie))

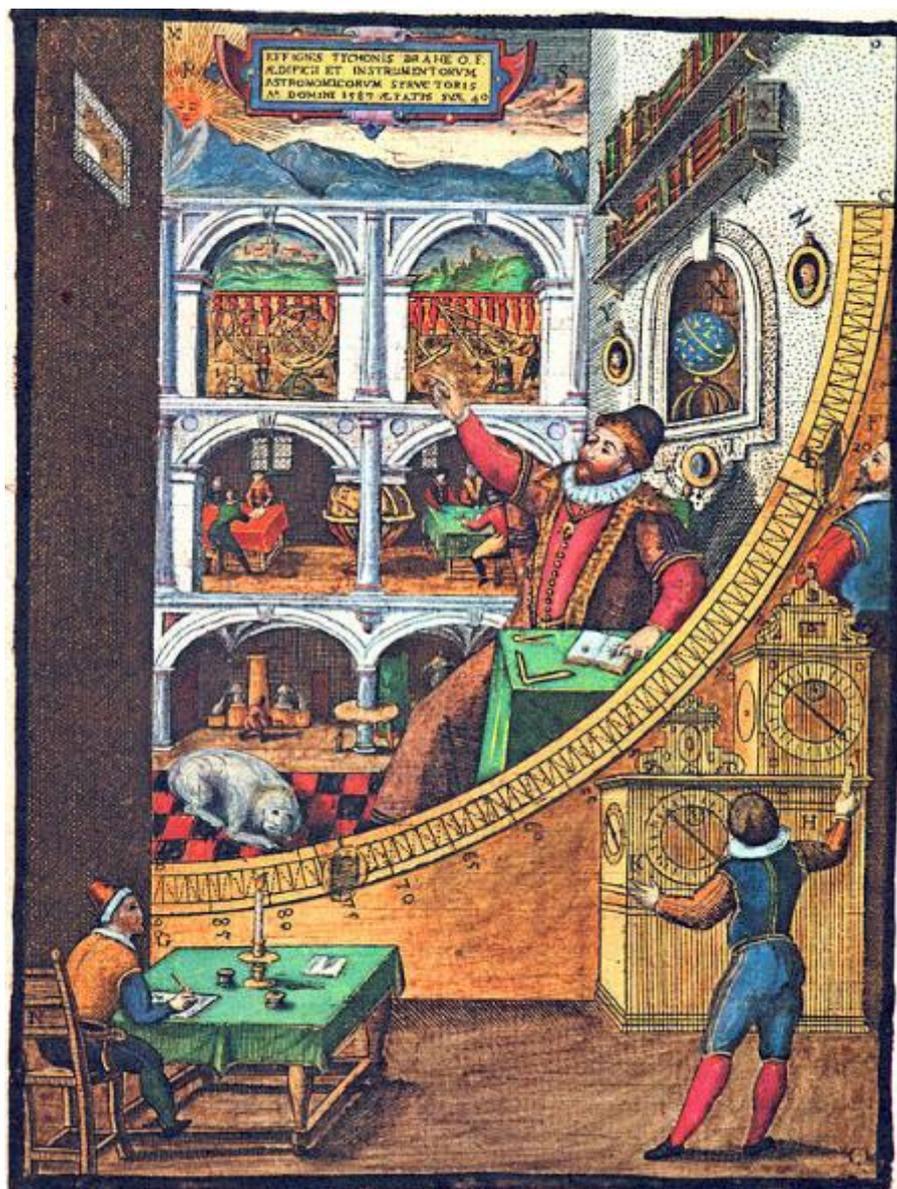
https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82#/media/File:Johannes_Hevelius_und_Elisabetha_Hevelius.jpg

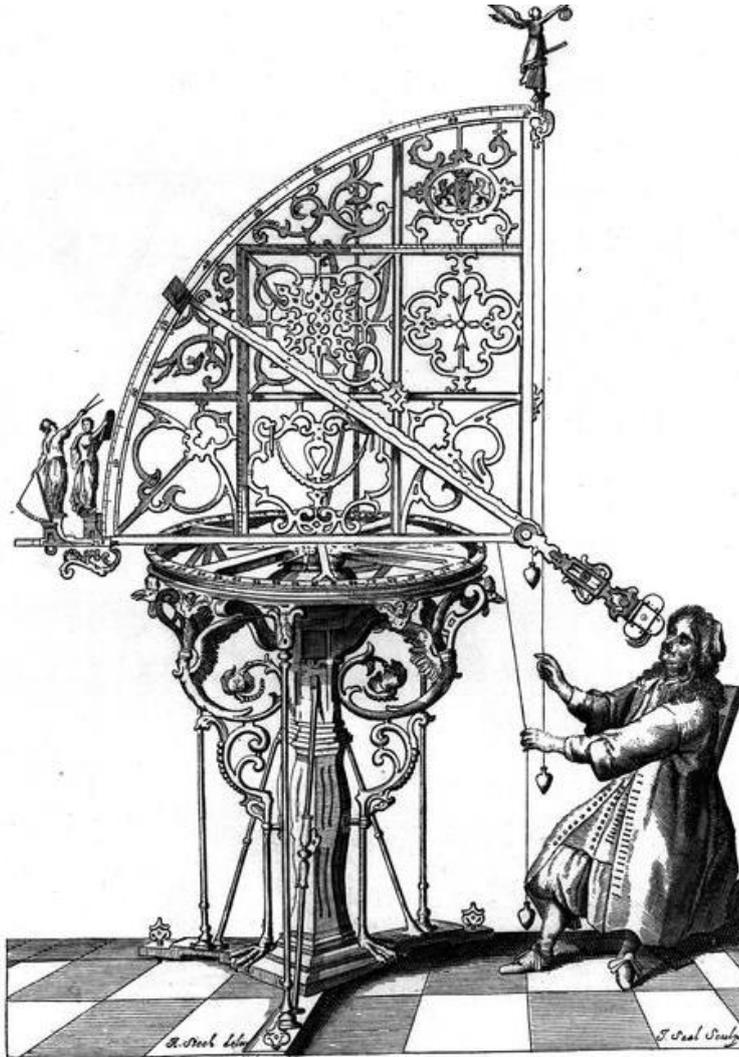
M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Ptolemaios s hodinovým kvadrantom (Ptolemaios astronóm, Norimberská kronika, 1493)

Ptolemaios (Giordano Ziletti: Claudio Tolomeo Principe de gli astrológ, et de geograf, 1564)

Nástenný kvadrant Tycha de Brahe (Tycho Brahe: *Astronomiae Instauratae Mechanica*. Wandsbek 1598/1600)

Heveliov azimutický kvadrant (1644)

kvadráta - *quadrata; capitalis quadrata, capitalis quadrata elegans*; knižná podoba písanej rímskej kapitály, versály s kolmou osou tieňa, štvorcovej proporcie; prísne lineárna a menej ozdobná ako *rustika*; príležitostne užívaná dodnes; zachovali sa ňou popísané zvitky *papyrusu* z 4.st.; ako tlačové písmo sa kvadráta v minulosti nikdy neužívala; pozri *monumentálne písmo*

kvadratická bosáž - *bosáž kvadratická*

kvadratický schematizmus/ kvadratura - 1. proporčná schéma - *ad quadratum*, kde sa stáva *štvorec* jednotkou miery *viazaného systému*; pozri *proporčný systém*

2. *rajský dvor* s *ambitom* s *krížovou klenbou* vytvárajúcou *krížovú chodbu*

Baleka v súvislosti s heslom *proporcie*: Euklidova proporčná teória zakladá svoje predstavy na vopred danom geometrickom obrazci, napr. na *štvorci* (*kvadratický schematizmus/ kvadratura*), ktorý bol najjednoduchším *viazaným systémom*; svoje predstavy zakladá rovnako na *trojuholníku*, *triangulácii*, ktorý gotika zlučuje s kvadratickou schémou

kvadratura - 1. v architektúre: štvorcová ochora otvorená *arkádami* do vnútorného dvora alebo záhrady pôvodne pri kresťanských *bazilikách*, neskôr pri kláštorných budovách a púťových kostoloch; tiež *ambit* 2; pozri *klenba krížová*

2. v maliarstve fiktívne architektonické dekorácie; pozri *kvadraturne maliarstvo*

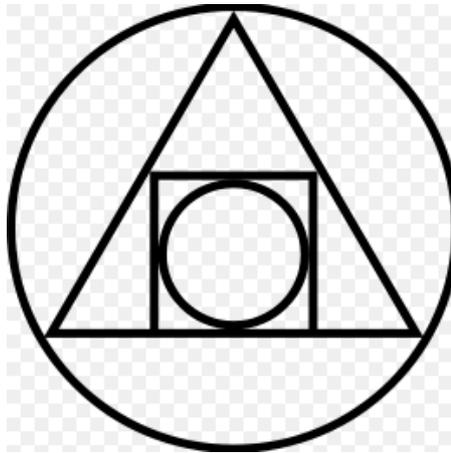
kvadratura kruhu - kvadratura kruhu bola spočiatku výsostne praktický problém - *nájsť obsah zadaného kruhu*; v čisto *geometrickej* reči to znamená *nájsť štvorec* s rovnakým obsahom, ako má zadaný kruh; v reči *čísiel* to znamená *nájsť hodnotu čísla π /pi* (pozri *grécke písmo*), pretože obsah kruhu je rovný tomuto π krát polomer kruhu na druhú; z čisto pragmatického hľadiska je tento problém dávno vyriešený; už starovekí Babylončania a Egyptčania poznali π s celkom rozumnou

presnosťou a používali hodnoty 3,125, resp. 3,16; dodnes v praxi často vystačíme s približnou hodnotou 3,14; ak nás však zaujíma iba praktická stránka problému, nikdy nepochopíme ani to, čo je kvadratura kruhu, ani to, čo je matematika; v skutočnosti je kvadratura kruhu čisto teoretický problém; ide o to zostrojiť *štvorec* prislušný danému kruhu po prvé celkom presne a po druhé striktné v rámci pravidiel *hry*; pravidlami hry sú axiómy euklidovskej geometrie, pričom konštrukcia smie mať iba konečný počet krokov a musí prebiehať len pomocou pravítka (bez mierky) a kružidla; všetky tie podmienky sú dôležité (ak namiesto pravítka a kružidla volíme iné nástroje, môže sa nám ľahko prihodiť, že úloha je riešiteľná); kvadratura kruhu odoláva aj japonskému *origami* (konštrukcii prekladania štvorcového papiera); neriešiteľnosť problému kvadratury kruhu pomocou pravítka a kružidla dokázalo spojenie gréckej *geometrie* a stredovekej arabskej algebry; pozri *geometria, matematika*

-alchymistický symbol používaný pri tvorbe *kameňa mudrcov*; alchymistický symbol; je jeden z troch najslávnejších antických konštrukčných problémov; zvyšné dva sú duplikácie kocky a trisekcia uhla; súhrnne sú nazývané „Tri klasické problémy antickej matematiky“; tieto problémy boli formulované už v 5.st.pr.Kr. a odolávali po dlhé stáročia všetkým pokusom o vyriešenie, než bolo v 19.st. dokázané, že sú neriešiteľné; výraz kvadratura kruhu je niekedy používaný ako metafora pre snahu urobiť nemožné; snaží urobiť nemožné

https://en.wikipedia.org/wiki/Alchemical_symbol

https://en.wikipedia.org/wiki/Squaring_the_circle

Kvadratura kruhu

kvadraturne maliarstvo - *malba nástenná* a stropná rozširujúca architektonický priestor *iluzívnymi* prostriedkami (pozri *grisaille, trompe l'oeil*) a pre zvýšenie priestorového dojmu využívajúca aj figurálnych motívov; v náznakoch už v *pompejskom maliarstve*, ale vlastný začiatok spájaný s *renesanciou* a menom *Mantegna*, pokrokom vo vedách, ktoré dali možnosť racionálneho a matematického poznávania architektonických foriem a priestoru; plný rozvoj kvadraturne maliarstvo dosiahlo v *Taliansku* koncom 16. a 17.st. (*B. Peruzzi, L.B. Alberti, A. Tassi, A. Mitelli*); ťažisko zostalo v *Taliansku*, hoci zasiahlo aj iné krajiny (*P. Troger st., Rakúsko*)

https://it.wikipedia.org/wiki/Pittura_illusionistica

https://en.wikipedia.org/wiki/Illusionistic_ceiling_painting

A. Mantegna: Stropná freska Svadobnej komory vojvodského paláca v Mantove (kvadratúrne maliarstvo, 1473)

A. Galli da Bibbiena: (trompe l'oeil, kostol sv. Jána z Mathy v Bratislave, 1744 – 1745)

kvadrátúrní maliari -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Quadratura_painters

kvadrifrons - z lat. quattuor – „štyri“; frons – „čelo“

-zvláštna forma *triumfálneho oblúka* v tvare štvorstranného objektu s otvormi vo všetkých stranách medzi štyrmi *piliermi*; grécky *tetrapylon*

kvadriga/quadriga - z lat. quadrigae – „štvorzáprah“; záprah štyroch koní vedľa seba, riadený vozatajom stojacim na vojnovom, neskoršie pretekárskom alebo *triumfálnom* voze

-grécky dvojkolesový, v zadnej časti otvorený, bojový voz; v Ríme pretekársky a triumfálny voz; od 4.st.prKr. dekoratívne zakončenie stavieb (*mauzoleum Hadriánove* v Halikarnase); kvadriga symbolizovala *víťazstvo*; na kvadrige jazdil po oblohe *Hélios* (zobrazovaný v sprievode *Auróry*, nesúcej *pochodeň*); motív kvadrigy ako symbolu víťazstva obnovila *renesancia* a v 19.st. aj *historizmus* (napr. *novorenesancia*; trigy B.Schnircha na Národnom divadle v Prahe); pozri *biga*, *triga*; *rímske umenie*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie a prirovnania*

Hall v súvislosti s heslom *Ukrižovanie*: keď začalo kresťanské umenie zobrazovať Krista na kríži (od 6.st.), bolo samozrejmé, že slnko a mesiac sú súčasťou témy, ktorá sa opiera o biblický text a je podložená teológiou; zatmenie sprevádzajúce smrť Ježiša Krista bolo proste znamením, že nebesá držia smútok za *Spasiteľom*; v stredovekých dielach sú niekedy slnko (*Nový zákon*) a mesiac (*Starý zákon*) zobrazované v podobe prebranej z antiky: slnko ako mužská postava riadi kvadrigu, mesiac ako ženská postava riadi záprah volov, každá z postáv vo vnútri vlastného kruhu

http://it.wikipedia.org/wiki/Battaglia_di_Azio

https://www.google.sk/search?q=Quadriga:&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&imgil=0pI3wPYpD2EdGM%253A%253BQ26hA6FZJihkHM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.dreamstime.com%25252Froyalty-free-stock-image-paris-grand-palais-quadriga-image7348836&source=iu&pf=m&fir=0pI3wPYpD2EdGM%253A%252CQ26hA6FZJihkHM%252C&usg=__y0jETCZQ06jLIXFqmrZWzaFE7vE%3D&ved=0CDYQyjc&ei=RrrGVKfDFqmqyWPirICoCQ#imgdii=&imgrc=D6A-uYgDFiesnM%253A%3BKxWTOz18PfC5oM%3Bhttp%253A%252F%252Fstatic.panoramio.com%252Fphotos%252Flarge%252F81397500.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.panoramio.com%252Fphoto%252F81397500%3B1024%3B573

Šachové figúrky v tvare jazdca (slonová kosť)

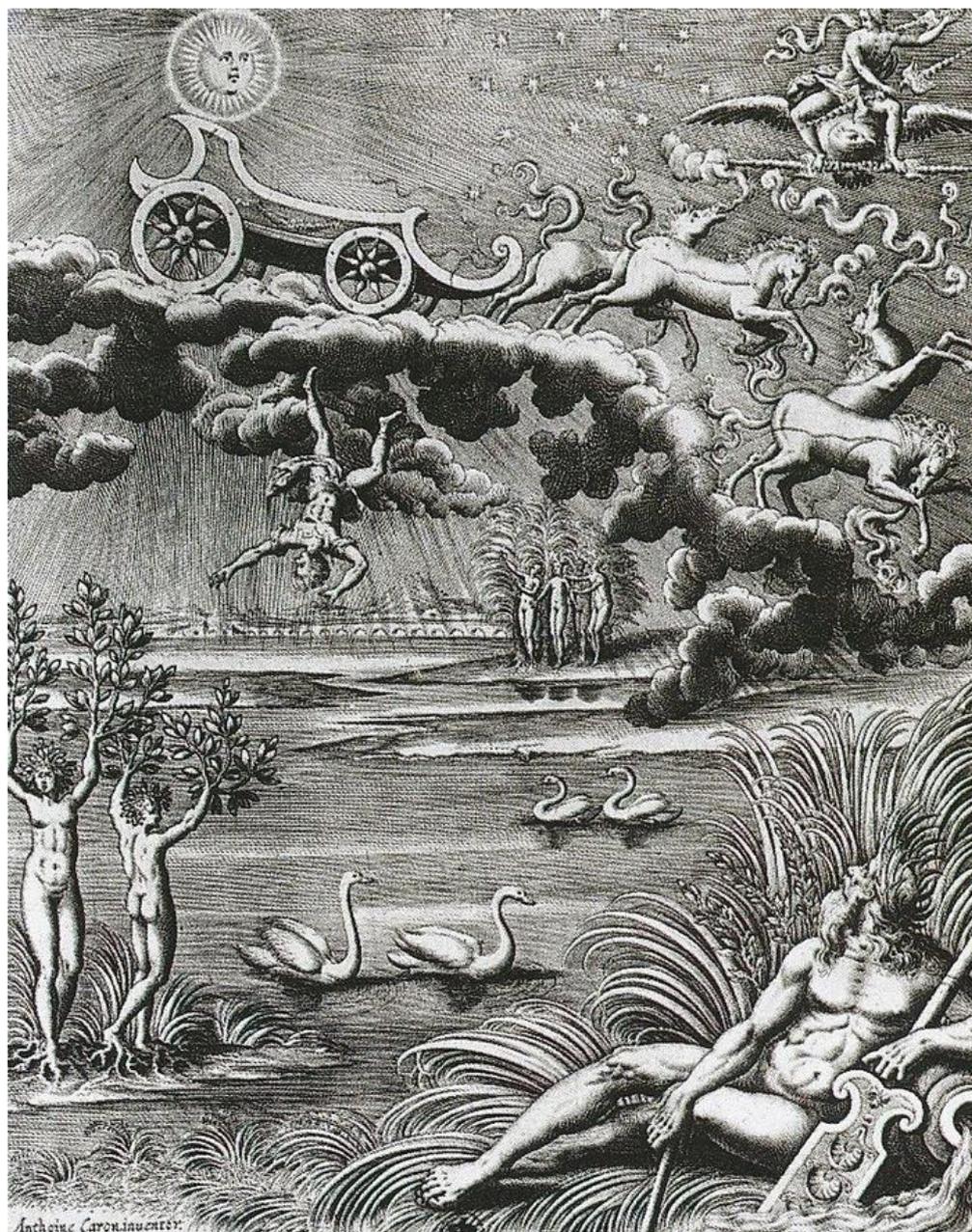
T. de Leu podľa A. Carona: Pelops a Hippodamia (1615-1617)

J. Brueghel I.: Únos Proserpiny (1530)

L. Orsi: Apolón vychádza so slnečným vozom (brunaille, 16.st.)

T. de Leu: Faeton (rytina, 16.-17.st.)

N. Poussin: Diana a Endymion alebo Selene a Endymion (1630)

J. Wierix: Prorok Eliáš unášaný na ohnivom voze (rytina, 17.-18st.)

kvadrilob - plastický štvoruholníkový *motív* na *svorníku* - *klenby*

kvadrivium/quadrivium - vyšší stupeň stredovekého vzdelania, nadväzujúci na *trivium*; geometria, aritmetika, hudba, astronómia; pozri *sedem slobodných umení*, *benediktíni*

kvádrovanie - povrchová úprava *omietky* napodobňovaním *muriva* z kamenných *kvádrov*; tiež označovaná ako *rustiko* alebo *nepravá bosáž*

kvádrová väzba - *väzba kvádrová*

kvádrové murivo - *murivo kvádrové*

kvaka - čes. *tuřín*; pozri *rastliny*, *okruhlíca*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tu%C5%99%C3%ADn>

H. Galle: Tekvice, hrozno, broskyne, slivky, granátové jablká, hrušky, figy, jablká a kvaka pod soklom (1636-1646)

kvakeri - oficiálny názov Náboženská spoločnosť priateľov; angl. Religious Society of Friends; náboženské hnutie, ktoré vychádza z kresťanstva; založené Georgem Foxom v polo. 17.st. v Anglicku; angl. meno quaker (trasúci sa) je odvodené od určitého trasu pred mocou Ducha svätého pri ich bohoslužbách; pôvodne hanlivá prezývka sa ujala aj medzi samotnými kvakermi; vznikli počas anglickej revolúcie niekedy okolo r. 1650, ale až po r. 1660, keď boli v Anglicku prenasledovaní, sa presunuli do severnej Ameriky, kde založili pod vedením Williama Penna kvakerskú kolóniu v Pensylvánii

<https://en.wikipedia.org/wiki/Quakers>

A. Magnasco: Kázanie kvakerom (17.-18.st.)

kvapka - 1.množ. číslo *guttae*; plastický *ornament* umiestnený na doštičkách *regulae* pod dórskym *architrávom*; pozri *dórsky poriadok*

2. dekoratívny prvok *barokovej, klasicistickej, empírovej* architektúry, dopĺňujúci *šambránu*

kvapalina maskovacia - *maskovacia kvapalina*

kvapľová omietka - *omietka kvapľová*

kvart - štvrt'hárkový *formát* papiera vytvorený dvojnásobným preložením *hárku* > pozostáva zo štyroch listov; staršie delenie formátu papiera; vychádza z rozmeru, ktorý kolísal medzi 330x420mm a 470x780mm; pozri *folio, oktáv*; porovnaj rozmery *štvrt'hárku*

Kvas farizejov a saducejov - (Matúš 16,1-12); prišli za Kristom *farizeji a saduceji* a žiadali od neho znamenia z neba; nazval ich pokrytcami, ktorí chcú podľa úkazov na nebi, posúdiť znamenia od Boha; výraz „kvas“ použitý v texte Matúša (16,5) je prirovnaním k učeniu: „Keď učenici prechádzali na druhú stranu, zabudli si zobrať chlieb. Ježiš im povedal: Dajte si pozor a varujte sa kvasu (t.j. učenia) farizejov a saducejov!“ pasáž má svoju paralelu v *Lukášovi* (9,10) a *Jánovi* (6), kde je pod názvom *Lud* žiada znamenia

A. Wierix: Kvas farizejov a saducejov (rytina zo série Cirkevný rok, 1575-1625)

Kvasir - z protogermánskeho základu *kvass – „chcieť, stlačiť“; rto by mohlo odkazovať na drvenie alebo lisovanie za účelom získania šľavy; rovnaký koreň kvas- s týmito súvislosťami existuje v slovanských jazykoch; proto-slovanský *kvasъ – „kvasený nápoj“; v *severskej mytológii* Kvasir vystupuje ako nižší boh múdrosti, tvor vynorený zo slín Asov a Vanov, ktorí takto symbolicky uzavreli svoje spoločenstvo a vložili svoje vedomosti do jednej bytosti (možno, že Kvasir pôvodne stelesňoval opojný nápoj); Kvasir bol tak múdry, že mohol odpovedať na akúkoľvek otázku;

zmieril Asov a Vanov, išiel učiť ľudí múdrosti, ale tí mu nevenovali veľa pozornosti; potom som išiel do *Svartálfheimru*; tu sa stretol s dvoma bratmi trpaslíkmi *Fjalarom a Galarom*; tí ho zabili a z jeho krvi a medu pripravili magický nápoj (pozri *medovina poézie*); každý, kto niekedy okúsil, stal sa skúseným básnikom; tú im nakoniec odcudzil *Odin*, ale pár kvapiek strieklo do *Midgardu* a stalo sa majetkom pozemských básnikov; pozri *bohovia múdrosti, severski bohovia*

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B2%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%80>

kvaš - český termín pre *gvaš*

kvatern - zväzok štyroch dvojlistov; rukopisná *kniha* zložená zo štvoric dvojlistov, spojených v pevných obaloch; pozri *sextern*; *formát*; *knižný prebal/knižná obálka*; *rukopis 2*

kvaternita - *quaternita*

kvelb - *špajza, komora, pivnica* stredovekého meštianskeho domu určená predovšetkým na skladovanie zásob potravín; pozri *interiér*

Kvellinus II Erasmus - (†1678); antverpský maliar

http://en.wikipedia.org/wiki/Erasmus_Quellinus_II

https://www.google.sk/search?q=Quellinus+II+Erasmus&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&imgil=LisWchHcn6K3JM%253A%253B7-yMzt-MMeNGM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fbarokinvlaanderen.vlaamsekunstcollectie.be%25252Fen%25252Fnews%25252Fexhibition-erasmus-quellinus-in-cassel&source=iu&pf=m&fir=LisWchHcn6K3JM%253A%252C7-yMzt-MMeNGM%252C_&usg=4Nq4pm97E2lcBWuE8F6gVg5WSNI%3D&dpr=1&ved=0CDgQyjc&ei=DdXTVLTAG8SrUey4hCg#imgdii=&imgcr=LisWchHcn6K3JM%253A%3B7-yMzt-MMeNGM%3Bhttp%253A%252F%252Fbarokinvlaanderen.vlaamsekunstcollectie.be%252Fsites%252Fbarok%252Ffiles%252Fimagecache%252Fsabammax%252Ffotos%252Fnieuws%252F1991_gro0007_i_representation_3548_original.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fbarokinvlaanderen.vlaamsekunstcollectie.be%252Fen%252Fnews%252Fexhibition-erasmus-quellinus-in-cassel%3B523%3B480

Erasmus Kvellinus II: Kupido na delfinovi (1630)

kvercitron - tiež *žltý lak*; názov podľa *dubu* *Quercus tinctoria*, z ktorého kôry sa vyrába *farbivo* citrónovo žltej farby

kvet - lat. *flos*; gréc. *lúlúdi*

- 1.v maľbe matný, nepriesvitný, belavý efekt, zapríčinený lakovaním vlhkého *podkladu*
- 2.efekt pri technike *akvarelu*; mokrá farba preniká do druhej už zaschnutej farby a vytláča časť *pigmentu* zo spodnej, zriedenej farby; čiastočky vytlačeného pigmentu sa zhromažďujú na okraji zriedenej farby, kde zaschnú a vytvárajú bledšie, kvetom podobné plochy so sýtejším, tmavším, nepravidelným okrajom
- 3.pozri *kvetiny*

pozri *Thalló*; *Chloris*, *Flóra*; *kvety života*; *rastliny*; *Chan-t'inag-c'/Chan Siang-c'*; *ikebana*; *koreň*; *M. Vrubel*

kvet alcey - pozri *alcea*

kvet asfodelu - pozri *asfodel*

kvet astry - pozri *astra*

kvet azalky - pozri *azalka*

kvet bambusu - pozri *bambus*

„kvet biely“ - „*biely kvet*“

kvet bizmutový - *bizmutový kvet*

kvet cinerárie - pozri *cinerária*

kvet cyklámenu - pozri *cyklámen*

kvet čerešne - pozri *čerešňa*

kvet gardénie - pozri *gardénia*

kvet georgíny - pozri *georgína*

kvet hlohu - pozri *hloh*

kvet horca - pozri *horec*

kvet hortenzie - pozri *hortenzia*

kvet hrušky - pozri *hruška*

kvet hyacintu - pozri *hyacint*

kvet chryzantémy - pozri *chryzantéma*

kvet jablňový - *jablňový kvet*

kvet kosatca - pozri *kosatec*

kvet ľalie - pozri *ľalia*

kvet lotosu - *lotosový kvet*

kvet magnólie - pozri *magnólia*

kvet muškátu - pozri *muškát*

kvet myrty - pozri *myrta*

kvet narcisu - pozri *narcis*

kvet orgovánu - pozri *orgován*

kvet orchidey - pozri *orchidea*

kvet papradinový - *papradinový kvet*

kvet pivónie - pozri *pivónia*

kvet púpavy - pozri *púpava*

kvet ruže - pozri *ruža*

kvet sirôtky - pozri *sirôtka*

kvet slivky - *slivkový kvet*

kvet tulipánu - pozri *tulipán*

kvet zelenomodrý - historický termín pre *lapis lazuli* alebo iný modrý minerál

„kvet zelený“ - „*zelený kvet*“

kvet zinkový - *zinkový kvet*

kvet zlatý - *zlatý kvet*

tzv. kvet železný - tzv. *železný kvet*

„kvetinové ulice a vrbové uličky“ - japonský výraz pre verejné domy; pozri *Kuan-jin* (Eberhard); *prostitúcia*

kvetinoví umelci - pozri *D. Seghers, B. Pérez, A. Brueghel, J. van Son, J. F. van Son, E.-H. Cauchois, J. D. de Heem, C. de Heem, J. J. de Heem, J. L. Jensen, J. G. Seitz, J. de Arellano, H. van der Mijn, W. van Aels, J. van Os, H. Galle*

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Flower_artists

A

Evert van Aelst

Willem van Aelst

Alison Marjorie Ashby

Balthasar van der Ast

B

Catharina Backer

Valentine Bartholomew

Nicolas Baudesson

Thomas Baxter (maliar)

Christian Berentz

Antoine Berjon

Wilhelmus Beurs

Peter Binoit

Paul Biva

Anna Katharina Block

Arnoldus Bloemers

Hans Gillisz. Bollongier

Ambrosius Bosschaert II

Abraham Bosschaert

Ambrosius Bosschaert

Johannes Bosschaert

Elias van den Broeck

Peter Brown (prírodovedec)

Jan Pieter Brueghel

Paul Theodor van Brussel

John Košík Burgess

C

Margherita Caffi
Alice Brown Chittenden

D

Jan Frans van Dael
Iphigenia Decaux-Milet-Moreau
Johann Baptist Drechsler
Catherine Duchemin

E

Eelke Jelles Eelkema
Ottmar Elliger

F

Pieter Faes
Henri Fantin-Latour
Georg Flegel
Jan Baptist van Fornenburgh
Caroline Friederike Friedrich
Charlotte Eustace Sophie de Fuligny-Damas
Wilhelmina Weber Furlong

G

Hieronymus Galle
Jan Pauwel Gillemans Elder
Jan Pauwel Gillemans Younger
Vincent van Gogh
Willem Grasdorp

H

Mary Harrison (umelec)
Gertrude Hartland
John Haslem (umelec)
Margaretha Haverman
Cornelis de Heem
Jan Davidsz. de Heem
Jan Janszoon de Heem
Johanna Helena Herolt
Jan Cornelis Hofman
Jacob van Hulsdonck
Francina Margaretha van Huysum
Jacob van Huysum
Jan van Huysum
Justus van Huysum

K

Jan van Kessel Elder
Cornelis Kick
Henriette Geertruida Knip
Ruslan Korostenskij
Philip van Kouwenbergh

L

Nicolaes Lachtropius
Paul de Longpre

M

Jacob Marrel
Mary Lawrance

Nellie Meadows
Abraham Mignon
Cornelia van der Mijn
Jan Moninckx
Maria Moninckx
Jan Mortel
Mary Moser

N

Franz Xaver Nachtmann
Jacoba Maria van Nickelen
Joseph Nigg
Marianne North

O

Georgia O'Keeffe
Maria van Oosterwijck
Georgius Jacobus Johannes van Os
Jan van Os
Maria Margaretha van Os

P

Olivia Peguera
Eugène Petit
Franz Xaver Petter
Myrea Pettit
Christiaan van Pol

R

Pierre-Joseph Redouté
Coenraet Roepel
Margaretha Roosenboom
Jacob Rotius
Ellis Rowan
Willem Frederiksz van Royen
Anna Ruysch
Rachel Ruyschová

S

Sara Saftleven
Hendrik Schoock
Daniel Seghers
Sekery Ahmed Pasha
Jo Self
Jan Frans van Son
Joris van Son
Isaak Soreau
Cornelis van Spaendonck
Gerard van Spaendonck
Adriaen van der Spelt
Sara Steele
Ernst Stuken

T

Franz Werner von Tamm
Edward Telleria
Jan van Philips Thielen
Mária Terézia van Thielen
Helen Thornycroft

V

Gaspar Peeter Verbruggen Elder
Gaspar Peeter Verbruggen Younger
Cornelis Verelst
Laurens van der Vinne
Carel de Vogelaer

W
Mary Vaux Walcott
Jacob van Walscapelle
Jacob Campo Weyerman
Wendy Whiteley
Alida Withoos
Maria Withoos
Pieter Withoos
Geertgena Wyntges

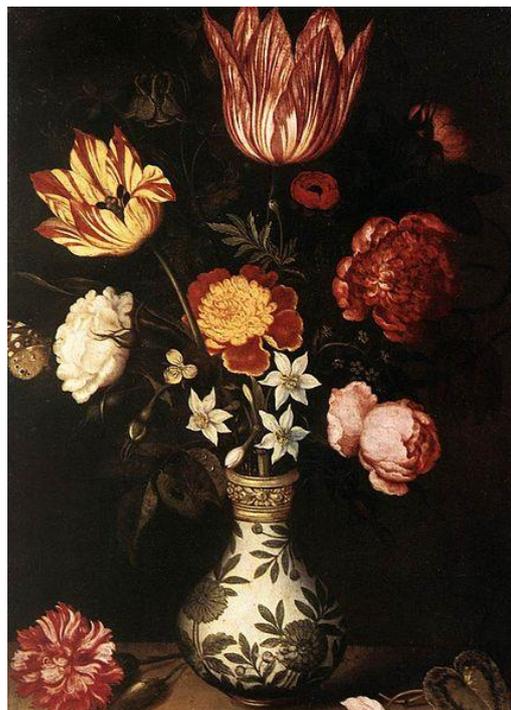
Y
Frans Ykens

Z
Georges Frédéric Ziesel

kvetinový katalóg - katalóg kvetinový
kvetinový ornament - ornament kvetinový
„kvetinový štýl“ - „štýl kvetinový“

kvetiny - kvitnúce *rastliny*; ako rastliny obracajúce a otvárajúce sa svojimi kvetmi svetlu sú symbolom *jar* a *svetla*, nádejou budúcich plodov, upomienkou strateného *raja*, symbolom vesmírnej rozmanitosti a súčasne poriadku, nakoľko sú podriadené geometrickým mieram (napr. okvetné lístky); sú stredom všetkého, obrazom vesmírnej duše (*Čína, Egypt*); v staroveku svätými kvetinami nazývané *meteority*, vôňa kvetov považovaná za vanutie vesmírnej duše; pre farebnosť, tvar a miesto, kde vyrastajú, sú v kvetinách videné vesmírne tajomstvá; ku kvetinám sa viaže geometrická symbolika (pozri *symboly geometrické*): napr. v *pentagrame* ružového kvetu, číslo osem u *lotosu* (pozri *symboly číselné*), aj *farebná symbolika*: žlté a oranžové zafarbenie odkazovalo na slnečnú symboliku (pozri *slnečný symbol*), červené kvety vyjadrovali vzťah u zmyslovému a zmyselnému, krvi a utrpeniu; modrá farba kvetu symbolom nedosiahnuteľnosti (modrý kvet *romantizmu*; kvet *asfodelu* rastúci na *elyzejských poliach*) v narážke na pomyselný stred všetkého *vesmíru*; pre svoju zmyslovú *krásu* znamenajú radosť zo života (Orient, *antika*), boli nimi zasypávaní víťazi hier (pozri *antické hry*), zdobené chrámy, oltáre, sochy *héroov* a božstiev, slúžili ako *obetné* dary, boli zavíjané do *gírlánd* a *vencov*, počas sprievodu sypané na cestu; kvetiny súčasťou svadiieb a pohrebov, dávané do rakve a na hroby, nielen ako *symbol života* (aj posmrtného), ale aj ako symbol pomínutelnosti a krátkosti ľudského života a všetkého pozemského; starovekú symboliku kvetov prevzalo aj *kresťanstvo* a prispôbilo svojim predstavám; kvetiny na rakve alebo hrobe znamenali nádej na *zmŕtvychvstanie*, večnú jar posmrtného života a nebeský *raj*; kvetiny sú symbolom krstencov (pozri *krst*), nazývané aj kvety viery, ale aj zväzku manželského; obecná symbolika kvetov je súčasťou symbolických významov jednotlivých druhov kvetov (*lotos, ruža, ľalia, chryzantéma, slivkový kvet, kosatec, fialka* atď.); kvetinové motívy tvoria podstatnú súčasť významových vrstiev výtvarného diela (holandské zátišia *vanitas*, kvetinový veniec na hlave *Flóry* a ď.); pozri *narcis, asfodel, tulipán; Chloris; Vertumnus, Flóra, Thallo*; v čínskej symbolike: *chryzantéma; magnólia, pivónia, lekno; rastliny; včela; hanami; Chan-t'inag-c'/Chan Siang-c'; ikebana; A. Bosschaert st., M. Nutstsi*

<http://www.liveinternet.ru/community/excaliburclub/post326034866/>
<https://translate.google.sk/#en/sk/flower>

A. Bosschaert st.: Zátišie s kvetinami v porcelánovej váze (17.st.)
A. Bosschaert st.: Zátišie v porcelánovej váze Wan-Li (1619)

J. Brueghel st.: Kytica (1603)

A. Brueghel: Kytica v bronzovej váze (1670)

J. Linard: Čínsky pohár s kvetinami (1640)

J. Linard: Košík kvetov (1.pol. 17.st.)

E.-H. Cauchois: Kvety (19.-20.st.)

H. H. Fantin-Latour: Zátišie s karafou, Kvetinami a ovocím (1865)

H. H. Fantin-Latour: Zátišie s karafou. Kvetinami a ovocím (1865)

P. Cézanne: Kvety vo váze (19.st.)

E. Nolde: Kvetinová záhrada

kvetiny rezané - *www: Slovakia* verili, že odrezaný kvet, zbavený koreňov a tým možnosti výživy nasáva energiu v okolitého prostredia, všetkého okolo seba, aj z ľudí; nikdy nedarovali rezané kvety a liečitelia sušili natrhané kvety vždy mimo svojho obydli; tradícia výzdoby rezanými kvetmi bola Slovanom nanútená až *kresťanstvom*; potvrdzujú to historické pramene

kvetiny v mariánskej symbolike - pozri *mariánska symbolika: falka, ľalia, ruža*

Kvetná nedeľa/Pašiová nedeľa - tiež *palmarum*; kresťanský sviatok na pamiatku Kristovho *vjazdu do Jeruzalemu*; ľud vítal Ježiša *palmovými ratolesťami* > u nás namiesto nich nosené na Kvetnú nedeľu *vetvičky víby* s bahniatkami (v ľudovej zbožnosti sa verilo, že posvätené ich ochrania pred *nešťastím*)

V. Vavřincová: šiesta a posledná pôstna nedeľa, prvý deň pašiového týždňa; v *rímskom misáli* je táto nedeľa označovaná ako „Kvetná nedeľa o utrpení Pána“ (lat. *Domínica in palmis de passione Domini*); za pápeža Jána Pavla II. (†2005) sa začala sláviť súčasne ako Svetový deň mládeže; na začiatku 5.st. sa veriaci v Jeruzaleme zhromažďovali poobede na *Olivovej hore* na rozšírenej bohoslužbe; večer kráčali v sprievode späť do mesta a po vzoru evanjeliových pútnikov niesli palmové a olivové ratolesti; zvyk sa čoskoro rozšíril na Východ; sprievod s palmovými ratolesťami zaznamenal napr. grécky cirkevný otec *Epifánios* (†403); neskoršie prevzala zvyk aj západokresťanská cirkev (pozri *cirkev katolícka*); najstaršie zmienky o šiestej pôstnej nedeli ako o „Kvetnej nedeli“ pochádzajú z doby okolo r. 600 zo *Španielska* a *Galie*; šiesta pôstna nedeľa tu bola dňom odovzdávania „symbola“ (*vyznania viery*) a dňom pomazávania *katechumenov*; užívanie a žehnanie palmových ratolestí a slávnostný sprievod na Kvetnú nedeľu sú spomínané v *sakramentári Gregora Veľkého* (†604); bežnou súčasťou katolíckej liturgie sa stali až na konci 8.storočia; ratolesti sa svätili v niektorom z kostolov ležiacich mimo mestské hradby a po skončení obradu išli veriaci „po vzoru Jeruzalemských“ v sprievode späť do mesta; procesia skončila v hlavnom mestskom kostole; veľkej obľube sa tešil pre túto príležitosť špeciálne zložený hymnus *Gloria, laus et honor* (lat. Sláva, chvála a česť); jeho autorom bol biskup *Theodulf z Orleansu* (†821); od tej doby sprevádza hymnus na Kvetnú nedeľu každú procesiu; v stredoveku sa súčasťou sprievodu na Kvetnú nedeľu stali rôzne divadelné prvky, ktoré mali veriacim priblížiť úvodné udalosti *pašiového týždňa*; Krista napr. symbolicky predstavoval *kríž, evanjeliár* alebo *Najsvätejšia sviatosť oltárna*; takúto réžiu procesie opísal anglosaský učenec *Alkuin z Yorku* (†804); v nemeckých krajinách bývala v sprievode ťahaná z dreva vyrezaná *figurína* osla, upevnená na kolieskach (pozri *palmový osol*); na palmovom oslovi bola umiestnená socha Krista alebo herec, ktorý ho predstavoval; tento zvyk ako jeden z prvých zaznamenal biskup *Ulrich*

Augsburgský (†973); niekedy na somárikovi išiel sám kňaz a kvetmi vyzdobené zviera potom stálo počas omše v chráme; taká omša sa latinsky nazývala *missa anisima* – „omša so somárikom“; zvyk dal vzniknúť ľudovému úsloviu: „vystrojený ako somárik o Kvetnej nedeľi“; inscenácie sa udržali celý stredovek, hoci tento zvyk cirkev kritizovala, lebo „zastieral hlavný zmysel sprievodu – verejné prihlásenie sa k nasledovaniu Krista vo viere a večnej láske“

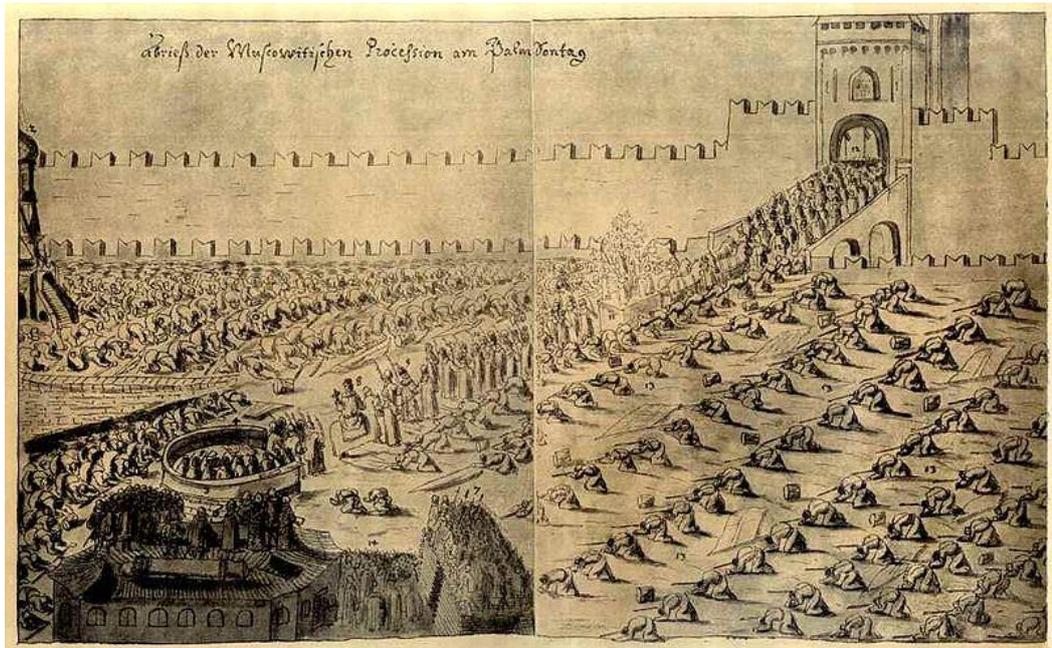
SME: Kvetnou nedeľou sa začína Veľký týždeň/pašiový týždeň zakončený *veľkonočnou nedeľou*; Kvetná nedeľa je poslednou *nedeľou pôstu*; Kvetnou nedeľou sa začína tzv. veľký týždeň, v ktorom si kresťania pripomínajú utrpenie, smrť a *zmŕtvychvstanie* Krista (pozri *pašie*); slávnostný príchod Ježiša do Jeruzalemu, pri ktorom ho zástupy ľudí podľa víťali *palmovými ratolesťami* a prevolávali mu slávu; na pamiatku tejto udalosti sa už od 7.st. spomína v historických prameňoch zvyk posväcovania zelených ratolestí; u nás sa zaužíval zvyk posväcovať jarne ratolesti - bahniatka (*vŕba* rakytová - rakyta kvitne skoro na jar ako prvá z našich vŕb); ratolesti posvätené na Kvetnú nedeľu sa o rok spália a popol z nich sa používa na *Popolcovú stredú*; ratolesti posvätené na Kvetnú nedeľu sa o rok spália a popol z nich sa používa na *Popolcovú stredú*;

-Kvetná nedeľa je poslednou nedeľou pred *Veľkou nocou*; pripomína pamiatku Kristovho príchodu do *Jeruzalemu*; jej názov je odvodený od kvetov, ktorými Krista víťali; do života sa tento zvyk preniesol v podobe svätenia bahniatok a ratolestí; okrem toho si ľudia obliekali nové šaty, vymetali „neresti“ a nesmeli sa piecť

-významné miesto v štyridsaťdennom predveľkonočnom období posledná pôstna nedeľa, známa ako Kvetná alebo Pašiová, v úplnom pomenovaní v Rímskom misáli z roku 1570 - Dominica in Palmis de passione Domini (Kvetná nedeľa Kristovho utrpenia); z tohto označenia je zrejmé, že sa slávi jednak na pamiatku Ježišovho vstupu do Jeruzalemu a jednak na pamiatku jeho umučenia; Kvetnou nedeľou sa začína *Veľký týždeň* zakončený *Veľkonočnou nedeľou* - dňom zmŕtvychvstania Krista; je pripomienkou slávnostného príchodu Ježiša do Jeruzalemu, pri ktorom ho zástupy ľudí víťali palmovými ratolesťami a prevolávali mu slávu; zo správy stredovekej pútničky Egerie, údajnej sesternice cisára *Konštantína Veľkého*, sa dozvedáme, že počiatkom 4.st. sa v Jeruzaleme zhromažďovali kresťania za časného popoludnia na *Olivovej hore* na omšu, po ktorej išli v podvečer v sprievode do mesta s palmovými alebo olivovými ratolesťami; obradný sprievod so zelenými ratolesťami má korene v babylonských a egyptských rituáloch na počesť jari alebo pri príležitosti svadby; obrad prijala východná i západná cirkev; na Západe je slávnosť Kvetnej nedele doložená okolo roku 600 v Španielsku a *Gallii* (Francúzsku), ale neexistoval žiadny sprievod s ratolesťami, zato boli krstení pľnoletí uchádzači o krst, *katechumeni*; užívanie a žehnanie palmových ratolestí je doložené v polovine 8.st.; v 8.st. zložil biskup Theodulf z Orleansu pre sprievod s ratolesťami hymnus Gloria, laus et honor (Sláva, chvála a česť) a sprievody nadobúdali stále viac a viac dramatických prvkov; Krista predstavoval kríž alebo evanjelistár nesený na nosidlách, v Nemecku ťahali dreveného somárika na kolieskach, na ktorom sedela soška Spasiteľa (pozri *Veľkonočný somárik/palmový osol*); postupom času sa oficiálna podoba svätenia Kvetnej nedele uberala návratom k pôvodným zhromaždeniam v nejakom kostole mimo mestské hradby, odkiaľ sa sprievod uberal do hlavného kostola v meste; v 20.st. vznikli rôzne formy liturgie, ktoré zavrhlí mystické divadlo a stali sa verejnou výzvou k nasledovaniu Krista; v roku 1985 zaviedol pápež Ján Pavol II. novú tradíciu a Kvetnú nedeľu vyhlásil za deň mladých; vtedy tisíce mladých kresťanov prichádzajú do Ríma a pápež prednáša svoje nové posolstvo mladým sveta

pozri tzv. „*osol palmový*“, *veľkonočný somárik*

[http://en.wikipedia.org/wiki/File:Engraving_of_Red_Square_%26_Kremlin_\(Moscow,_1654\).jpg](http://en.wikipedia.org/wiki/File:Engraving_of_Red_Square_%26_Kremlin_(Moscow,_1654).jpg)

Kvetná nedeľa v Moskve (rytina z Červeného námestia a Kremľa 1654)

Vjačeslav Gregorievič Swarž: Kvetná nedeľa sprievod v Moskv s cárom Alexejom Michaelovom (1865)

„kvetový štýl“ - „štýl kvetový“

kvety - pozri *kvet*, *kvetiny*

kvety viery - pomenovanie *kvetín* ako symbol *krstencov*; pozri *pentagram* (Biedermann)

kvety života - obdobný symbol ako *strom života*; kvet života spájaný s významom *plodnosti* (pozri Lurker: *plod*); jeho písmovým symbolom je grécke písmeno Ψ /*psi*, ktoré slúži súčasne aj ako symbol *stromu života*, *stromu kríža*

Kvirín - *Quirinus*

„kvetinový štýl“ - „štýl kvetinový“

„kvitnúci štýl“ - „štýl kvitnúci“

„kvetový štýl“ - „štýl kvetový“

kyanit - Täubl: modrá odroda *kremičitanu*; pozri *drahokamy* a *polodrahokamy*

kyathos - grécka drobná nádobka s dlhým uchom alebo držiakom na naberanie tekutín; pozri *antická keramika*

Kybela/Kybelé - maloázijská (frygická) bohyňa (pozri *Frygia*), matka všetkého živého, pôvodkyňa bohov, ľudí, zvierat a rastlín, *bohyňa plodnosti, Veľká matka* (bohov); v tomto aspekte obdoba gréckej *Megalé Mater theon Idaia* a rímskej *Magna Mater deum Ida*; obdoba babylónsko-asýrskej *Ištar*, palestínsko-fenickej *Aštarty*, sumerskej *Inanny* a egyptskej *Isis*; stotožňovaná s gréckou *Gaiou*, rímskou *Rheou* a *Ops*; od Kybely odvodená rímska *Cybele*; Kybela tvorila božskú dvojicu s maloázijským bohom *Attisom*; sprievodcami Kybely sú *levy, leopardy* a horskí *démoni*; zobrazovaná ako postava majestátne sediaca vo výklenku múra alebo jaskyne, niekedy na voze ťahanom *levmi*; ako ochrankyňa miest s *korunou hradbovou* na hlave a *žezlom* (pozri *patrón*); v novšej dobe považovaná za zosobnenie *zeme*; jej zasväteným stromom bol *dub*; Rimanmi zavedený kult Cybele koncom 3.st.pr.Kr. podľa odporúčania *Sybiliných kníh*; zasvätili jej chrám na *Palatíne* (zvyšky stavby s torzom zachované dodnes); vzývaná v čiernom *meteorite* (čierna farba zeme sa prelínala so svetelným *kozmosom*, z ktorého priletel; priviezol ho z maloázijského Pessinuntu rímsky vojvodca Cornelius Scipio Nasica); spolu s kultom Kybele sa dostali do Grécka a Ríma maloázijské báje o Kybelinom obľúbencovi Atissovi, jej synovi *Marsyasovi* a *Midasovi*; v neskorších časoch Kybele splyvala aj s kultom *Persefone*; (A. Mantegna, U. da Carpi, P. P. Rubens, P. Francavilla, A. Böcklin, A. Rodin)

pozri *Korybantovia*; *maloázijské božstvá*; *píniová šuška* (Heinz-Mohr); *mandľovník* (Hall); *cyprus* (Biedermann); *zem* (Baleka); *kult tela* (Malá čl. encyklopédia); *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

L. Giordano: Kybele (17.st.)

P. P. Rubens: Spojenie Zeme a vody (1618)

J. Brueghel I a H. van Balen I.: Cybele v girlande ovocia (1618)

A. Pajou: Triumf Kybely (z cyklu štyri elementy: Zem)

kýč - český termín pre gýč

Kydippa - v gréckej mytológii kňažka chrámu bohyne *Héry* (pozri *héraion*), ktorý bol vzdialený asi 10 km od v *Argu*, kam ju mali priviesť *býky*; aby nezmeškala slávnosť, zapriahli sa do jej voza synovia *Kleobis* a *Biton*; matka žiadala od bohyne to najlepšie pre smrteľníkov; Héra na nich zoslala spánok, z ktorého sa už nezobudili; príbeh zaznamenaný prvý raz gréckym historikom Hérodotom (†420/430 pr.Kr.)

Kýchavá nedeľa - v súvislosti s *Veľkou nocou*; tretia pôstna nedeľa (zo šiestich); lat. pomenovaná *Oculi*; v túto nedeľu sa slávila *omša* za mŕtvych na *mor*; táto obyčaj odrážala strach z moru, ktorého prvé príznaky boli spojené práve s kýchaním (pľúcna forma moru); podľa povery koľkokrát kto kýchol, toľko rokov sa dožil, alebo ak trikrát kýchol, bol celý rok zdravý

kyjak - pozri *Herakles*, *Melpomené*; apoštol *Juda Tadeáš*, apoštol *Šimon Zélotský/z Kany/Šimon Horlivec*, apoštol *Jakub mladší*; *Mangala/Manga*; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania; budzogaň; zbraň

S. Ricci: Hercules bojuje s kentaurem Nessom (freska, Palazzo Marucelli-Fenzi, Florencia, 1706-1707)

kyjatická kultúra - podľa Kyjatic pri Rimavskej Sobote; *archeologická kultúra* mladšej a neskorej *doby bronzovej* (11.-8.st.pred Kr.) na južnom *Slovensku* a *Maďarsku*; kultové miesta v jaskyniach, *žiarové hroby*

Kyjev - pozri *labradorit*

Neznámy autor: Pohľad na Kyjev (zinkografia, 1870-1880)

Kyjevská Rus - Malá čsl. encyklopédia: ranofeudálny štátny útvar v 9.-12.st. vo východnej *Európe*; jeden z najväčších štátnych útvarov vtedajšej Európy; vznikol zjednotením východoslovanských kmeňov; jadrom Kyjevskej Rusi bolo územie na strednom toku Dnepru; v 10.-11.st. za vlády Igora, Oľgy, Sviatoslava I. Igoreviča, Vladimíra I. Sviatosloviča, Jaroslava Múdreho prebiehalo formovanie feudálneho spôsobu výroby; vysoký stupeň dosiahla remeselná výroba, obchodovanie s *Byzantskou ríšou*, kaukazskými, stredoeurópskymi a západoeurópskymi oblasťami; r. 988 alebo r. 989 za vlády kniežaťa Vladimíra I. Sviatosloviča prijaté *kresťanstvo* byzantského rítu (pozri *pravoslávie*) a ako štátne náboženstvo zohralo významnú rolu pri upevňovaní feudálneho poriadku; viedlo aj ku vzniku radu literárnych, umeleckých a architektonických pamiatok (pozri *pravoslávna architektúra*); rozpad štátu 1132 na rad samostatných kniežactiev; pozri *Rusko*

V. G. Swarz: Nárek Jaroslavny (francúzskej kráľovnej, dcéry kyjevského kniežaťa Jaroslava I. 1075/1089; 1866)

Kyjevské listy - najstaršia dochovaná staroslovienská pamiatka s úryvkami *Konštantínových* prekladov; zlomok textu z *misálu*, jediná česká pamiatka v pôvodnej podobe zachovaná zo *staroslovienského* obdobia (r. 990), písaná *hlaholikou* bez obrazového sprievodu, čo bolo typické pre najranejšie kresťanské liturgické texty; pozri *dielo literárne*

Kyklady/Kykladské ostrovy - súostrovie na juhozápade *Egejského mora*, pri juhovýchodnom pobreží *Grécka*
kykladská keramika - keramika *kykladskej kultúry* doby bronzovej; vyrábaná bez hrnčiarskeho kruhu z menej kvalitného miestneho materiálu; zdobená *kruhmi* a *špirálami* vyrytými kolíkom; porovnaj *kolkovaná výzdoba*

kykladská kultúra - súčasť *krétsko-mykénskej kultúry* počas *doby bronzovej* (3.-2.tis.pr.Kr.) v oblasti gréckych súostroví osídlených predovšetkým *Iónmi*; zo začiatku bola v popredí vývoja v egejskej oblasti, ako prvá prišla so znalosťou spracovania *bronzu*; ťažila z výhodnej polohy ostrovov, osídlených zrejme na konci *neolitu*, ktorú zaisťovala blízkosť pevniny a vhodné prístaviská; výrazným umeleckým prejavom sú mramorové sošky, zobrazujúce predovšetkým ženy; na rozdiel od paleolitických a neolitických venuší nemajú zveličené pohlavné a plodivé znaky, zobrazované sú väčšinou štíhle, so zaklonenou hlavou a ruky sú zložené vedľa seba či cez seba na bruchu; hoci nedosahujú veľkej remeselnej úrovne, vykazujú istú snahu o abstrakciu; väčšinou sú považované za náboženské *idoly*; existujú aj sošky mužov, najčastejšie hráčov na dvojitú píšťalu (pozri *diaul*) a *harfu*; kykladskej sošky boli exportované aj do ostatných oblastí pri Egejskom mori; keramika bola vyrábaná bez *hrnčiarskeho kruhu* a miestny materiál nebol príliš vhodný; keramika je predovšetkým kruhy a špirálami, ktoré sú vyryté alebo vytlačené pomocou kolíkov; boli vyrábané napríklad hlinené panvy, pravdepodobne slúžiace ako toaletný náčinie, ich výzdoba má často symboliku plodnosti, preto sa uvažuje aj magickom význame; v závere vývoja kykladská kultúra splynula s *minojskou kultúrou*; pozri *kykladské idoly*; *kultúra*; *starovek*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Kykladsk%C3%A1_civilizace

[https://en.wikipedia.org/wiki/Frying_pan_\(NAMA_4974\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Frying_pan_(NAMA_4974)) panvica

Skupina troch postáv (mramor, raná kykladská kultúra, 3.tis.pr.Kr.)

Panvica (dekoratívny reverz, bronz, kykladská kultúra, 2800-2300pr.Kr.)

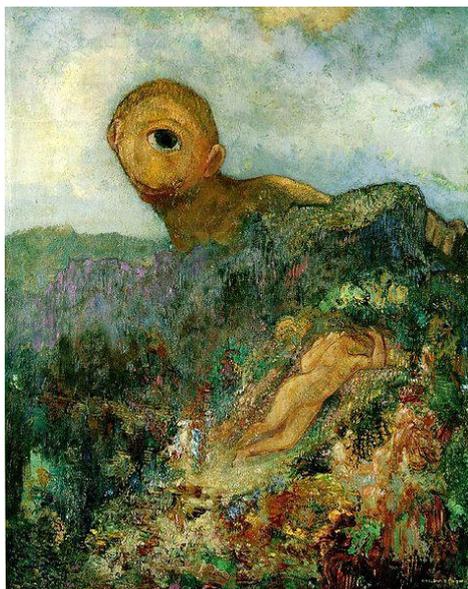
kykladské idoly - kultové mramorové sošky z 2.pol.3.tis.pr.Kr., najmä sošky žien; na rozdiel od neolitických *venuší* nemajú zdôraznené pohlavné plodivé znaky (pozri *prehistorické venuše*); zobrazované sú väčšinou štíhle, so zaklonenou hlavou, s rukami pozdĺž tela alebo prekřížené na bruchu; hoci nedosahujú veľké remeselné úrovne, vykazujú snahu po *abstrakcii*; väčšinou sú považované za náboženské *idoly*; existujú aj sošky mužov, zvyčajne hráčov na dvojtitú píšťalu (pozri *diaul*) a harfu; pozri *egejská kultúra*

Kyklopovia - v gréckej mytológii obri - ludožrúti s jediným okrúhlym okom na čele; ich počet bol v gréckej mytológii neustálený: podľa Homéra tvorili národ v krajine *Hyperii* a na príľahlých ostrovoch, kde bývali v jaskyniach; boli krutí, nepoznali právo a štát, neobrábali polia, neuctievali bohov; najznámejším bol *Polyfemos*, s ktorým sa stretol pri návrate od *Tróje* *Odyseus*; podľa *Hesioda* (8.-7.st.pr.Kr.) boli traja Kyklopovia: *Brontes*, *Steropes*, *Arges* (najväčší z Kyklopov), synovia *Urána* a *Gaie*, ktorí sa pridali k *Diovi*, keď povstal proti *Kronovi* (ukovali mu hromy a blesky, pomocou ktorých zvíťazil); podľa inej verzie Kyklopovia boli synovia *Hekatoncheirotov* a ich vlasťou bola *Malá Ázia*; podľa Grékov Kyklopovia staviteľmi *kyklopských múrov* na príkaz zakladateľa *Tyrinxu*, *Proita*; Rimania považovali Kyklopov za pomocníkov *Vulkána*; žili vo vnútri *Etny* a iných vulkánov, na *Sicílii* a na jednom z *Liparských ostrovov*; na *Sicílii* sa stretol s Kyklopmi *Aeneas*, keď mu na rozkaz *Vulkána* ukovali novú výzbroj; pozri *Polyfemos*; *teogónia*; *jednookosť*; *Beatus Burgo de Osma*

www v súvislosti s heslom *teogónia*: okrem *Titánov* porodila mohutná Zem – *Gaia* spolu s *Nebom* – *Uranom* troch sťa hory ozrutných *Kyklopov* (podľa *Hesioda* sa volali *Brontes*, *Steropes* a *Arges*; podľa inej verzie sa volali *Kottos*, *Briareos* a *Gyes* alebo *Gyges*) s jedným okom na čele a 50 hlavami a 100 rukami, ktorých preto volali *Hekatoncheirami* (storukými); pozri *symboly číselné: 100*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kyklop>

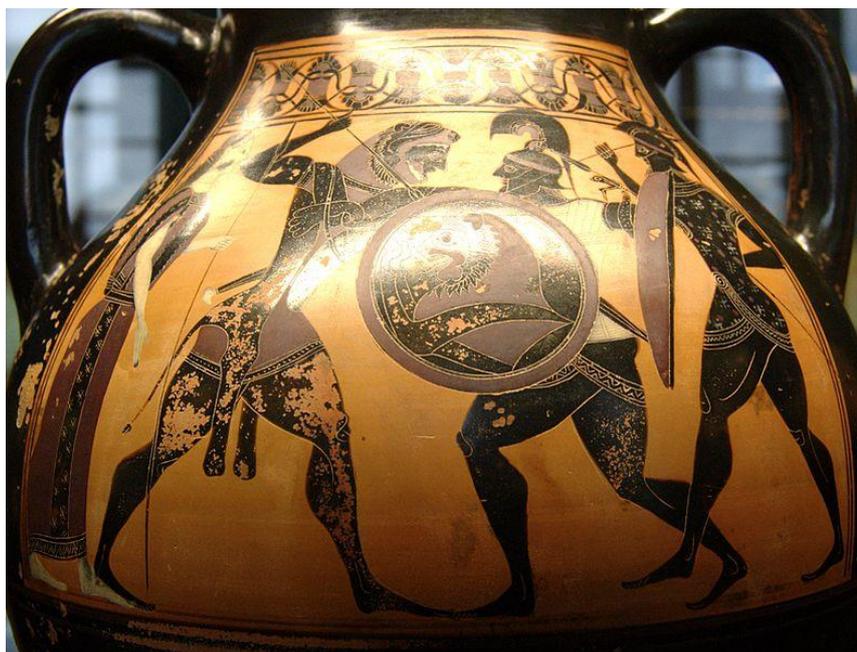

O. Redon: Kyklop (1914)

kyklopské múry/kyklopské hradby - tiež *pelagické stavby*; *mykénske* nedobytné pevnosti z mohutných, nahrubo pritesaných kamenných *kvádrov*, ktoré neskorším generáciám pripomínali veľkosťou mýtických *Kyklopov*; stavané v 14.st.pred Kr.; zaradované medzi *megality*; kyklopskými múrmi niekedy nazývané aj megalitické stavby Indiánov v Machu Pichu; pozri *Týryn*, *Akropolis*; *murivo z tesaného kameňa/opus siliceum*; *Amfión a Zétos*

Kyknos - v *rímskej mytológii* pod menom *Cycnus*

1. v *gréckej mytológii* *Áreov* syn, *lupič*, ktorého zabil *Hérakles*
2. syn *Poseidóna*, usmrtený *Achileom* pred *Trójou*
3. syn *ligurského* kráľa *Stenela* a priateľ *Faetóna*; z ľútosťi nad jeho utrpením a žiaľom nad stratou priateľa, premenený na *labuť*, ktorá spieva aj v okamihu svojej smrti

Herakles zabíja Atreovho syna Kykna

Kylikia - gréc. Κιλικία/Kilikia; tiež Kilikia, Cilícia, Cilicia, zriedkavejšie Kylikia;; lat. *Cilicia*; historické územie v juhovýchodnej Malej Ázii; v antike v Kilíkii žili kmene Kilikov; striedavo tu vládli domáce kniežatá, *Chetiti* (časť Kilíkie bola ich vazalom v 14.-13.st.pr.Kr.), asýrski vládcovia (8.st.pr.Kr.), perzskí satrapovia (6.-4.st.pr.Kr.), macedónski, sýrski a egyptskí králi, až sa nakoniec v 2.-1.st.pr.Kr. sa stala rímskym (neskôr byzantským) územím; dnes je súčasťou *Turecka*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Kil%C3%ADkia>

W. Etty: Kleopatrin príchod do Cilície (1821)

kylix - grécka hlinená plochá miska na nízkej nohe s dvoma mierne dvihnutými horizontálnymi uchami; z obidvoch strán maľovaná; určená na pitie; pozri *očité poháre, antická keramika/riad*

www v súvislosti s heslom *peliké*: samotný výraz *peliké* je konvenčný a v antickej literatúre je bežne používaný aj pre iné tvary keramiky: *kylix, lekanis* a ď.

Kylix (čierno figúrový očitý pohár z Chalkidiki, 530 pr.Kr.)

Villa Giulia maliar: Kylix (technika na bielom pozadí, 470 pr.Kr.)

kýlový oblúk - oblúk kýlový

kyma - gréc. kymation – „vlna“; tiež *listovec*; antický podporný a neskoršie aj ozdobný horizontálny *architektonický článok*; profilovaný alebo reliéfne zdobený; prechod vodorovnej podpory vo zvislú plochu; jeho ďalšie články sú *geison* (doska) a *sima* (ukončujúci článok); najstaršie je *kyma dórske*; pozri *antická architektúra*

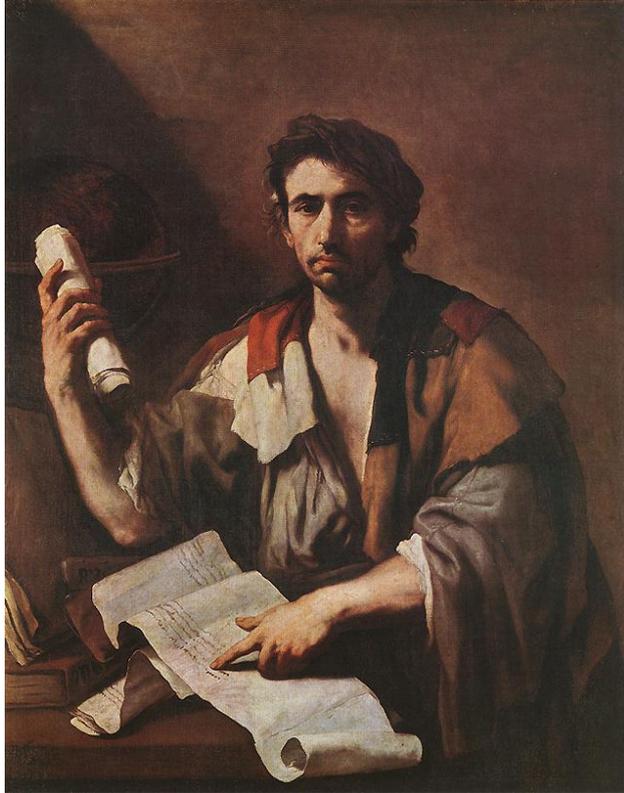
<http://de.wikipedia.org/wiki/Eierstab>

kyma dórske - najstarší typ, tvorený listami vajcovitého tvaru (preto aj názov *listovec*); ide o ľahký typ kymationu, väčšinou iba maľovaného na vydutom profile; z neho odvodené *kyma iónske*

kyma iónske - ťažké, *konvexné* kyma s plastickými oválnymi, vajcovitými tvarmi (preto názov *vajcovec*) a šípovitými hrotmi, vypuklého profilu; iónske kyma je podložené aj *astragalom*

kyma lesbické - ťažké *konvexne-konkávne* kyma, vyvinuté z *kyma iónskeho*; vajcovité tvary (*vajcovec*) nahradené plastickými srdcovitými listami (*listovcom*) a hrotmi, vypuklého profilu (pozri *konvexný*); kyma lesbické je podložené aj *astragalom*; pozri *laloška*

kynizmus - *filozofický smer*; termín odvodený z gréckeho slova kynikos – „psí alebo psovský“; zakladateľom tejto školy bol *Diogenes zo Sinopy*, ktorý prijal prezývku Kýon – „pes“; Diogenes si veľmi cenil charakterových vlastností *psov*, ktorí žili a pářili sa na uliciach bez toho, aby sa za tento štýl života hanbili; on sám vyznával sebestačnosť, opovrhoval falošným studom a psov považoval za zosobnenie *cností*; pozri *Menippos z Gadary*, *Krates z Téb*; *filozofia*

L. Giordano: Kynický filozof (17.st.)

kynokephalus - zobrazenie človeka so psou hlavou; pozri *Christophorus Kynokephalus*; *pes*; *monštrá*, *Beatus Burgo de Osma*

<http://pl.wikipedia.org/wiki/Cynocefal>

H. Schedel (tlač): Kynokefalos (Norimberská kronika, 1493)

Kynyros - v gréckej mytológii cyperský kráľ, otec *Adónisa* a *Myrrhy*; pozri *Cyprus*

Kyparissos - v gréckej mytológii krásny mladík z ostrova *Kósu*, priateľ boha *Apolóna*; jeho najmilším druhom bol obrovský *jeleň* zasvätený *nymfám*, ktorého vodil na lúky a k prameňom; keď si ho raz pomýlil s divým jeleňom a zabil ho, rozhodol sa zomrieť od žiaľu; požiadal *Apolóna*, aby smel po svojom miláčikovi navždy smútiť; *Apolón* ho premenil na štíhly strom, ktorý od tých čias rastie tam, kde niekto trúchli; z gréckeho „kyparissos“ pochádza náš *cyprus*; zdá sa, že táto báj známa dnes už iba z *Ovidiových Metamorfóz*, mala vysvetliť, prečo sa v *Grécku* a v *Stredomorí* sadili a dodnes sadia *cyprusy* na *cintoríny*; najznámejšie vyobrazenie *Kyparissa* z antiky sa zachovalo na nástennej maľbe v dome *Vettiovcov* v *Pompejach* (z čias okolo 65pr.Kr.)

kyperská umbra - umbra kyperská

kypová žlt' 1 - žlt' kypová 1

kypová oranž 3 - oranž kypová 3

kypová oranž 7 - oranž kypová 7

Kyréne - lat. *Cyrene*; v gréckej mytológii bola *Nymfou*, ktorá *Apolónovi* porodila syna *Aristaia*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Cirene_\(mitologia\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Cirene_(mitologia))

Kyrenejská laň – štvrtá úloha *Herkulesa* (pozri *dodekathos*) chytis kyrenejskú laň so zlatými parohami a medenými nohami, ktorá patrila bohyni *Artemis*; *Eurysteus* dúfal, že mocná bohyňa sa na *Herkula* rozhnevá a skrotí jeho sebavedomie. Chytiť túto laň nebola maličkosť, pretože bola nesmierne plachá a rýchla. *Herkules* ju naháňal celý rok, kým sa k nej dostal na dostrel. Ranenej sa jej zmocnil a priniesol ju do *Mykén*. Nezabudol sa však za svoj čin ospravedlniť *Artemis* a uzmierniť jej hnev bohatou obeťou, takže mu odpustila.

H. Aldegrever: *Herkules a laň s mosadznými kopytami* (rytina, 1550)

Herkules chytá Kerynejskú laň, bronzová socha z fontány (Archeologické múzeum v Palerme)

Kyriak - tiež *Cyr*, *Cyrikus*, *Quiriac*, *Quiricus*

Kyrie eleison - gréc. Pane zľutuj sa!; gréc. Kyrie (Pane) označuje Boha a zodpovedá hebr. *Adonaj* (Môj Pán); Kyrie eleison predstavuje *responzórium* (odpoveď) ľudu na prosebné modlitby a objavuje sa v najstarších podobách liturgie; dnes je výrazom kajúcnosti; grécka podoba tohto *responzória* sa zachovala v liturgii aj potom, keď od 3.st. sa liturgickou rečou na Západe stala latinčina; voči ďalším jazykom sa uplatňovala zásada, podľa ktorej sa liturgia mohla odbavovať iba v jazykoch, ktorých dal *Pilát* vyhotoviť nápis na Kristov kríž (latinsky, grécky a hebrejsky); na Východe podobné obmedzenia neplatili a na Západe ich prvý raz porušil *Martin Luther* v polovine 16.st., keď ukrytý na hrade Wartburg preložil Bibliu do nemčiny

kyrilika - cyrilica

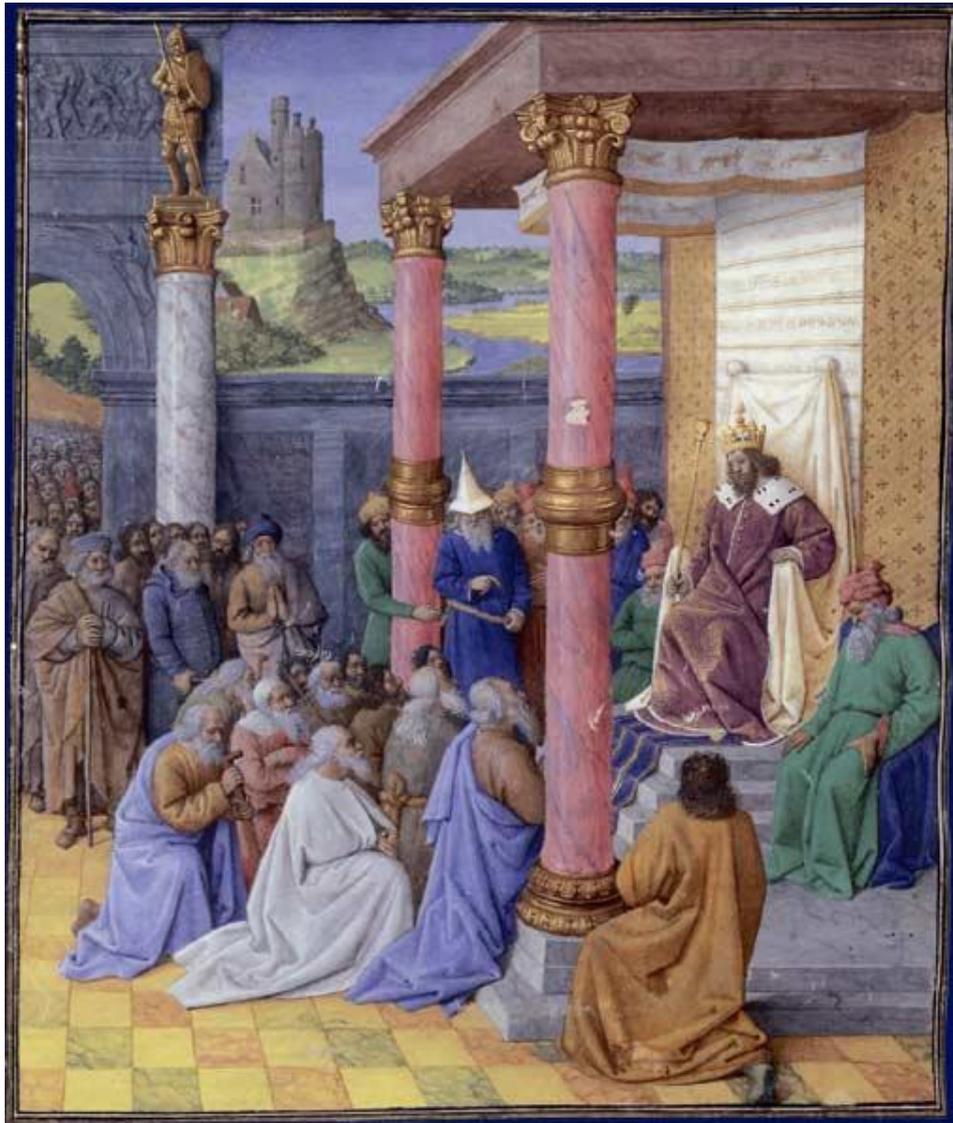
Kyriotissa – gréc. „vládnuca“ < kyriarchó – „vládnem“; prídomek *Panny Márie*, tiež byzantská *ikona* - *Matky Božej*

www: byzantský typ korunovanej Panny Márie víťaznej sediacej na tróne s Dieťaťom na kolenách, vážneho a majestátneho vzhľadu; často s archanjelmi v pozícii strážcov alebo vzdávajúcich úctu (pozri *adorácia*)

Heinz-Mohr v súvislosti s heslom *Panaghia Nikoipoia: Mária víťazná*; typ sediacej majestátnej a prísnej Márie na tróne; obidvoma rukami drží dieťa proti pozorovateľovi; táto pozícia jej priniesla aj pomenovanie *Kyriotissa* („vládnuca“); *ikona* tohto typu pomáhala raziť v západoeurópskom umení cestu obrazovému typu *Madony na tróne*

Kýros II. Veľký - (asi 576 alebo 590 pr.Kr. - 529 pr.Kr.); staroperzsky Kuroš; bol perzský kráľ z dynastie Achajmenovcov; zakladateľ *Perzskej ríše*; ovládol *Médsku ríšu*, *Malú Áziu* aj s tamojšími gréckymi kolóniami, *Babylóniu* a rozsiahle oblasti strednej Ázie; prepustil Židov z *babylonského zajatia* (pozri *Kýrov cylinder*); pozri *Zerubábel*

http://sk.wikipedia.org/wiki/K%C3%BDros_II.

J. Fouquet: Kýros II. (stredoveký iluminovaný rukopis)

G. Pencz: Tomyris s hlavou Kýra (1539)

P. P. Rubens: Kráľovná Tomyris pred Kýrovou hlavou

Rembrandt: Daniel a Kýros pred idolmi Baala (1633)

J. van Loo: Zerubábel ukazuje Kýrovi plán Jeruzalema

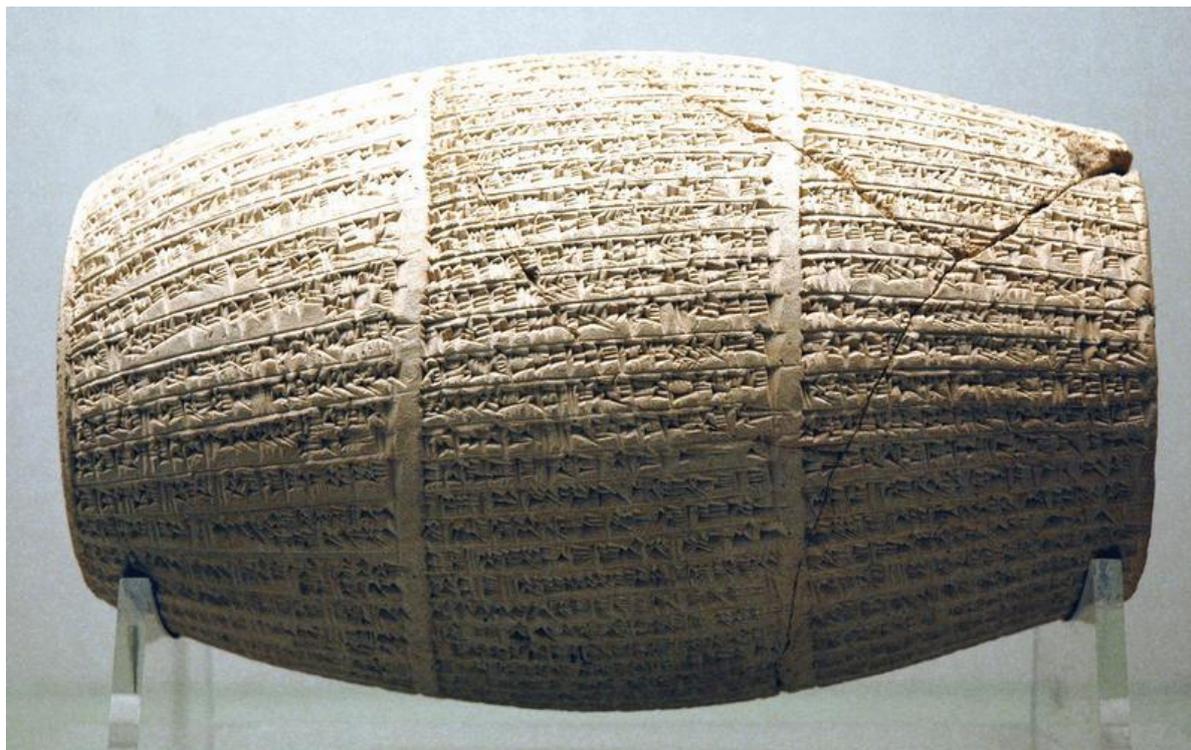
P.-H. de Valenciennes: Alexander Veľkého pred znesväteným hrobom Kýra Veľkého (1796)

G. Doré: Kýros vracia Židom chrámový riad (drevoryt, 1866)

Kýrov cylinder/Kýrov valec – perzsky منشور کوروش; je staroveký ílový valec, teraz rozdelený do niekoľkých fragmentov; datovaný do 6.st.pr.Kr., objavený v troskách *Babylonu* v *Mezopotámii* (dnešný Irak) v r. 1879; je písaný akkadským *klinovým písmom* v mene je achajmenovského kráľa *Kýra II. Veľkého*; bol vytvorený a používaný ako základový vklad v nadväznosti na perzské dobytie mesta *Babylon* v roku 539 pr.Kr., keď *Kýros* začlenil *Babylon* do svojej perzskej ríše v roku 539 pr.Kr.; text podľa biblických učencov potvrdzuje dôkaz *Kýrovej* politiky na repatriáciu židovského národa v nadväznosti na ich *babylonskom* zajatí; text odkazuje na obnovu kultových svätých a repatriáciu deportovaných obyvateľov; tento výklad je sporný, pretože text píše len o *mezopotámskych* svätyniach a nezmieňuje *Židov*, *Jeruzalem* alebo *Judeu*; *Kýrov cylinder* tradične je vnímaný ako najstaršia známa listina alebo symbol univerzálnych ľudských práv; tento názor je niektorými vnímaný ako *anachronický*

http://en.wikipedia.org/wiki/Cyrus_cylinder

kyrys - z franc. cuirasse, lat. coriaceus; kus brnenia, vytvorený z jedného alebo viacerých kusov kovu alebo iného tuhého materiálu, ktorý pokrýva prednú časť trupu; jednoduchý kyrys chráni iba hrud', dvojité aj chrbát; možno ho nosiť ako súčasť plátvej zbroje alebo aj samostatne; v helenistických a rímskych dobách bolo svalstvo v idealizovanej forme zobrazené na kyryse (svalový kyrys alebo hrdinský kyrys), niekedy ďalej zdobený symbolickým zastúpením v reliéfu; bežný staroveký vojenský kyrys bol z bronzu, železa, alebo nejakej inej tuhej látky; vďaka relatívnej ľahkosti a ochrane najdôležitejších orgánov sa kyrys udržal vo výzbroji ťažkého jazdectva, tzv. kyrysníkov až do 2. pol. 19. st., napriek rozkvetu palných zbraní; pozri *brnenie*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Cuirass>

https://www.google.sk/search?q=kyrys&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwiQyfbS_tzdAhUIbIAKHQy1B0sQ7A16BAgGEBE&biw=1843&bih=978#imgrc=5fzXsa613A9B9M

Rembrandt: Bellona (1633)

J. van Bijlert: Portrét vojaka v kyryse (17.st.)

P. Claez: Zátišie vanitas s Chlapcom s trňom (1628)

C. Luyken, Ch. Weigel: Gedeon žmýka ovčie rúno (kolorovaná medirytina, okolo 1712)

Kysuce - pozri *Slovensko*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Kysuce>

P. Potoček: Z Kysúc (1968)

kyta/kytka - český termín pre *kyticu*, súčasť *štítu heraldického*

kyta pávia - *kytica pávia*

kytka - pozri *kytica 2*

kythara - spolu s *lýrou* starogrécky strunožvučný brnkací hudobný nástroj; ich ozvučná skrinka vybieha do dvoch ramien; lýra je zaoblená a kythara hranolovitá; ramená sú spojené priečkou a od nej sa k ozvučnej skrini napínajú struny; hralo sa prstami alebo brnkadlom; lýra sa stala symbolom *hudby*; atribút *Erató*

Autor neznámy: Apollón Kytharodos a Musageos (detail, rímska kópia Skopsovej sochy, 2.st.)

E. Poynter: Síréna (1864)

kytica - český výraz *kyta/kytka*

1. súčasť heraldickej prilby (pozri *štít*) v podobe orlích krídiel, kytice, chocholu z peria, kvetín; pozri *koruna heraldická, heraldika; kytica pávia*
2. *kytica krížová*
3. *venček*; slovenský variant pomenovania *špaličku* alebo *knihy blokovej*

kytica krížová - ornamentálny zakončujúci *architektonický článok*, súčasť *fiály, vimperku* alebo *veže* v podobe *krížovej kytice*; pozri *krab*

kytica pávia - chochol z *pávich pier*, ktorý je ozdobou prilby *štítu heroldského*